

## รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน\*

### A Non-Formal Education Management Model Of Readiness Preparation Of Thai Accountants For The Asean Community

จุฬารัตน์ จิตไพศาลวัฒนา (Chularat Jitpaisanwattana)<sup>\*\*</sup>

ผศ.ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา (Asst. Prof. Wirathep Pathumcharoenwattana, Ph.D.)<sup>\*\*\*</sup>

รศ. ดร.วิกร ตันทวุฒโธ (Assoc. Prof. Vikorn Tantawutho, Ph.D.)<sup>\*\*\*</sup>

#### บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน 2) พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้การบรรยายสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารการศึกษากรณีตัวอย่างการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีที่ดีทั้งในประเทศและต่างประเทศและการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่นักบัญชีไทยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คนนอกจากนี้ยังมีผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 13 ท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อตรวจสอบรูปแบบผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1) การจัดการศึกษาประกอบด้วย 1.1) นโยบายการจัดการศึกษา ที่สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับความสามารถของนักบัญชีไทยให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล 1.2) สภาพของนักบัญชีไทยในปัจจุบัน ที่ต้องได้รับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้เท่าทันต่อมาตรฐานบัญชีที่เป็นสากล 1.3) สภาพคุณลักษณะของนักบัญชีที่มีความพร้อม ตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนได้แก่วุฒิการศึกษา ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ การรับรองด้านจรรยาบรรณ และคุณลักษณะทางวิชาชีพ ซึ่ง

\* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต ครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2557 เรื่องการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักบัญชีไทย

The Article Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements of the Degree of Doctor of Philosophy Program in Non-Formal Education, Department of Lifelong Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Academic Year 2014 on the Development of A Non-Formal Education Management Model of Readiness Preparation of Thai Workforce in Accounting for the ASEAN Community.

\*\* นิสิตหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, Telephone: 089 663 6699, Email Address: junecj@gmail.com

Student of the Doctoral of Philosophy Program in Non-Formal Education, Department of Lifelong Education, Chulalongkorn University. Telephone number 089 663 6699 Email: junecj@gmail.com

\*\*\* อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.วิกร ตันทวุฒโธ

Advisor: Asst. Prof. Wirathep Pathumcharoenwattana, Ph.D., Co-Advisor: Assoc. Prof. Vikorn Tantawutho, Ph.D.

ประกอบด้วยความรู้ทางวิชาชีพ ความรู้เฉพาะทาง ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้ และ 1.4) แนวทางการจัดการศึกษา ประกอบด้วยหลักสูตร คุณลักษณะที่พึงประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ การสอนและการประเมินผล

2) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วย 1)นโยบาย แบ่งเป็น 4 ระดับได้แก่ ระดับประชาคมอาเซียน ระดับประเทศ ระดับสภาวิชาชีพบัญชี และระดับองค์กรและหน่วยงานที่สอดคล้องกันในการยกระดับนักบัญชีไทย 2) กระบวนการของรูปแบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) การประเมินความต้องการ โดยระบุอาชีพ ระบุความรู้พื้นฐาน วิเคราะห์การปฏิบัติงาน ตรวจสอบภาระงาน และประเมินความต้องการจำเป็น 2.2) การวางแผนโดยกำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง จัดลำดับงานและเลือกเนื้อหา และเลือกวิธีการเรียนรู้ 2.3) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยกำหนดจุดประสงค์ มาตรฐานการวัดผล 2.4) การเตรียมการ โดยจัดทำแบบทดสอบ คู่มือ และสื่อ และตรวจสอบและปรับปรุง 2.5) การดำเนินการแบบมีพี่เลี้ยง โดยจัดกลุ่มระบุปัญหา ทำกระบวนการ นำสู่ปฏิบัติ สรุปผล 2.6) การประเมินผลและรายงานผล และ 3) คุณลักษณะนักบัญชีไทยที่มีความพร้อม ได้แก่ การมีคุณสมบัติตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนและมีคุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ทางวิชาชีพ ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้

**คำสำคัญ:** รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบ; การเตรียมความพร้อมของนักบัญชี

## Abstract

The purposes of this research were to: 1) Analyze education management of readiness preparation of Thai Accountants for the ASEAN Community; 2) develop a non-formal education management model. The study was a qualitative research to describe the relevant circumstances by using the content study, case study concerning best practices in education management on accounting, and in-depth interviews with 20 purposive selected samples as key informants. Besides, 13 experts were also participated in the focus group discussions to review the drafted model.

The results of the research were as followings:

1) Education management consisted of : 1.1) policies that supported the development and enhancement of the competence of the accountants to meet the international standards; 1.2) Thai Accountants that needed continuity professional development in order to be comparable with the international accounting standards; 1.3) the attributes inherent in the readiness of accountants in accordance with the ASEAN Mutual Recognition Arrangement which consisted of education background, professional licenses, experiences, continuing professional development, and accreditation of ethics, and professional

qualifications which consisted of accounting knowledge, specialized knowledge, professional skills, English skills, and learning skills; 1.4) education management which consisted of curriculum, qualifications as required, contents, learning activities, and evaluation.

2) A non-formal education management model consisted of : 1) the 4 policies levels, namely ASEAN Community level, national level, Federation of Accounting Professions level, and workplace and organizations level; 2) the 6 steps of the processes of the model which consisted of 2.1) needs assessments by identifying the occupation, prerequisite knowledge, analyzing current performances, examining future tasks, and assessing essential needs; 2.2) planning by determining expected outcomes, prioritizing tasks, and selecting content and learning methods; 2.3) developing a competency based curriculum by setting objectives and assessment criteria; 2.4) preparation by making tests, teaching manuals and learning materials and medias, and examining and adjusting them; 2.5) implementation with coaching by arranging groups, identifying problems, organizing processes, implementing and making conclusion; 2.6) evaluation and report; 3) the qualifications of readiness of Thai accountants in accounting consisted of the qualifications according to ASEAN Mutual Recognition Arrangement, and qualifications in accounting profession skills which were up to date knowledge, specialized knowledge, accounting profession skills, working skills, English skills, and learning skills.

**Keyword:** Non-Formal Education Management Model; The readiness preparation of Thai Accountants

## บทนำ

การรวมกลุ่มเป็นประชาคมอาเซียนทำให้มีตลาดและฐานการผลิตร่วมกันยังผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 สาขาในระบบเศรษฐกิจอันประกอบไปด้วยสินค้าบริการการลงทุนเงินทุน และแรงงานฝีมือการเคลื่อนย้ายเสรีเหล่านี้ ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายของธุรกิจ การจัดตั้งธุรกิจการค้าใหม่ๆมีความง่าย สะดวกและคล่องตัวอย่างไรก็ตามธุรกิจทุกประเภทที่จัดตั้งขึ้นมา อาทิบริษัทมหาชน บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจำกัด กิจการร่วมค้า บริษัทข้ามชาติ สหกรณ์รัฐวิสาหกิจองค์การไม่แสวงหาผลกำไร อยู่ภายใต้กฎหมายที่ต้องมีการจัดทำบัญชี (พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543, 2543, 12 พฤษภาคม) เพื่อรายงานผลการดำเนินงานกิจการที่ประกอบด้วยรายการรับและจ่ายเงิน และเงินทุนหมุนเวียนในกิจการโดยรายงานทางบัญชีเหล่านี้เป็นข้อมูลอันสำคัญในการนำไปใช้บริหารและจัดการองค์การการสร้างความปลอดภัยและธรรมาภิบาลที่แสดงต่อองค์การภายนอกต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจ การจัดทำบัญชีนี้เองทำให้นักบัญชีไทยเข้ามาเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญต่อ

ความเป็นไปการเติบโตและความยั่งยืนของธุรกิจ รวมทั้งส่งผลต่อทิศทางการเจริญของเศรษฐกิจประเทศ การสร้างเสริมธรรมาภิบาลและประสิทธิภาพการบริหารเพื่อการแข่งขันเสรีในโลกยุคใหม่ในระยะยาว

การเปิดเสรีให้กับแรงงานฝีมือ เป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการเคลื่อนย้ายธุรกิจโดยนักบัญชีอยู่ในกลุ่มที่สามารถโยกย้ายที่ทำงานไปประเทศใดก็ได้ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน โดยมีข้อตกลงร่วมกันของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Arrangements: MRA) ที่กำหนดคุณสมบัติของนักวิชาชีพในแต่ละสาขาอาชีพ และอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพหรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี (พรพฤษา เพ็ญศรีสิริกุล, 2555) ซึ่งจะเป็นโอกาสสำหรับประเทศไทยที่มีจำนวนนักบัญชีมากที่สุดในอาเซียน โดยมีจำนวน 57,467 คน จากจำนวนนักบัญชีในอาเซียนทั้งหมด 10 ประเทศมีจำนวน 171,790 คน หรือประมาณหนึ่งในสามของนักบัญชีอาเซียนทั้งหมด (World Bank, 2014)

ถึงแม้สภาพการแข่งขันอย่างเสรีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกาภิวัตน์ ทำให้มาตรฐานการประกอบวิชาชีพบัญชีของประเทศไทยและของประเทศอาเซียนส่วนใหญ่ถูกยกระดับไปสู่มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีสากล การเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และน่าจะเป็นผลดีต่อนักบัญชีไทยที่มีจำนวนมากที่สุดในอาเซียน แต่กลับเป็นที่น่าเสียดายที่นักบัญชีไทยถูกมองข้าม เนื่องจากนักบัญชีไทยไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ในการทำงานได้จริง (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, 2554) และข้อค้นพบจากงานวิจัยยังพบว่าการจัดการศึกษาของไทยยังเป็นรูปแบบเดิมๆ ที่เน้นการบรรยายเกี่ยวกับความรู้ทางด้านบัญชีเท่านั้น ขาดการจัดการศึกษาเพื่อการฝึกทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานภายใต้สภาวะการแข่งขันเสรีของอาเซียน จึงมีความแตกต่างจากการจัดการศึกษาของกรณีศึกษาที่ดีทางด้านบัญชีในต่างประเทศที่มุ่งพัฒนาศักยภาพนักบัญชีแบบองค์รวมในเชิงปฏิบัติ โดยใช้การวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ผ่านการเลือกใช้กิจกรรม เทคนิค และวิธีการที่หลากหลาย ผสมผสานบริบทของเศรษฐกิจโลก และอาเซียนสู่การเรียนการสอนเชิงปฏิบัติจริงแก่ผู้เรียน (Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA), 2012; Malaysian Institute of Accountants (MIA), 2012)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงควรมีการวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน และพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งการศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ของการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) จึงมีความเหมาะสมกับนักบัญชีที่เป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน และต้องการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดและทฤษฎีการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะของ Blank (1982) ที่มีลักษณะเด่นคือการเตรียมความพร้อมของบุคคลเข้าสู่การทำงานในอาชีพประกอบด้วย 12 ขั้นตอน แนวคิดการฝึกอบรมของ Duboise D.D. and Rothwell W.J. (2010) ที่มีลักษณะเด่นในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะและทัศนคติให้ตรงกับความต้องการของงานในปัจจุบันและอนาคต ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน มาสังเคราะห์เป็นแนวคิดรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้นักบัญชีมีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในการปฏิบัติงาน

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน

### ข้อจำกัดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่อาศัยข้อมูลจากการศึกษาจากเอกสารทั้งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ในช่วง 7 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 - 2557 ที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษและข้อมูลตัวอย่างที่ดี (Best Practices) จากแหล่งทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลเฉพาะกลุ่ม ผลการวิจัยจึงมีความเฉพาะเจาะจงตามกลุ่มที่ได้ศึกษาเท่านั้น

### ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานฝึกอบรม สถาบันการจัดการศึกษา หน่วยงานวางแผนนโยบาย องค์กรที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงเกี่ยวข้องกับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักบัญชีไทย ให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติที่พร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทย

### การดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์การจัดการศึกษาแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสาร(Documentary Study)เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อม นโยบายการเตรียมความพร้อม บทบาทหน้าที่ของนักบัญชี จากเอกสารประเภทบทความทางวิชาการ หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนจากภายในประเทศและต่างประเทศ และนำมาวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือแบบวิเคราะห์เอกสาร และการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางด้านบัญชีจากสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นสถาบันที่ได้รับรางวัลชนะเลิศอันดับที่ 1 และ 2 ตามลำดับในการแข่งขันแข่งขัน Thailand Accounting Challenge 2556 (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2556) และต่างประเทศ ได้แก่ London School of Economics and Political Sciences (LSE), National University of Singapore และ University of Malaya ซึ่งคัดเลือกจากดัชนีการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทางด้านการบัญชีและการเงินที่ดีที่สุดในโลก ในอันดับที่ 3, 12 และ 156 ตามลำดับ เพื่อให้ได้มหาวิทยาลัยในอาเซียนด้วย (QS World University Rankings by Subject 2014- Accounting and Finance, 2014) และจากสถาบันวิชาชีพบัญชีในประเทศ ได้แก่ สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ และต่างประเทศ ได้แก่ American Institutes of CPAs

(AICPA) ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจัดเป็นสมาคมวิชาชีพบัญชีที่ใหญ่ที่สุดในอเมริกาเหนือ และ *Association of Chartered Certified Accountants* (ACCA) สหราชอาณาจักร ซึ่งจัดเป็นองค์กรวิชาชีพบัญชีนานาชาติที่ใหญ่ที่สุดและเติบโตเร็วที่สุด ส่วนประเทศสมาชิกอาเซียนได้แก่ The Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA) ประเทศสิงคโปร์และ Malaysian Institute of Accountants (MIA) ประเทศมาเลเซีย (World Ranking Guide, n.d.) ซึ่งจัดเป็นการศึกษาจากตัวอย่างที่ดี (Good Practices) นำมาวิเคราะห์โดยใช้แบบวิเคราะห์เอกสารจากกรณีตัวอย่างที่ดี

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 20 ท่าน แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็น 3 กลุ่มได้แก่ 1) กลุ่มประชาคมอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับทางด้านบัญชี ได้แก่ ประธานและกรรมการในคณะกรรมการเตรียมความพร้อมสู่ AEC สภาวิชาชีพบัญชี ผู้อำนวยการสภาวิชาชีพบัญชีนักวิชาการมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์ AEC Strategic Center มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ผู้อำนวยการส่วนธุรกิจบริการ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ 2) กลุ่มผู้สอน ผู้จัดหลักสูตรทางด้านวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นอาจารย์ วิทยากรทางด้านบัญชี และ 3) กลุ่มนักบัญชีไทย ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานบัญชี หัวหน้าสำนักงานสอบบัญชี นายกสมาคมสำนักงานบัญชีไทย ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการนำผลการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกไปวิเคราะห์เนื้อหา โดยการนำข้อมูลมาจัดเรียง จัดกลุ่มข้อมูลสังเคราะห์หน่วยของข้อมูลตามคุณลักษณะร่วมกันและความเกี่ยวข้องกันในแต่ละประเด็นต่างๆ แล้วนำมาจัดกลุ่ม ประเภทด้วยกัน จากนั้นใช้การลดทอนข้อมูลเพื่อให้ได้กลุ่มข้อมูลที่มีความหมายร่วมกัน และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มข้อมูล และสร้างข้อสรุป (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรภรณ์, 2555)

## 2. การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การร่างรูปแบบ ดำเนินการโดยนำแนวคิดและทฤษฎีการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะของ Blank (1982) ประกอบด้วย 12 ขั้นตอนและแนวคิดการฝึกอบรมของ Duboise D.D. and Rothwell W.J. (2010) ประกอบด้วย 9 ขั้นตอน มาเป็นกรอบการนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษา และนำข้อมูลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาร่างรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 การตรวจสอบและสรุปรูปแบบ ดำเนินการโดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยมีผู้เข้าร่วมการสนทนาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านบัญชี จำนวน 13 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจงเพื่อให้ได้คนที่เหมาะสม โดยใช้เครื่องมือที่เป็นประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของร่างรูปแบบฯ และรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบฯ ดังกล่าว

## ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษา

1.1 ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก

1.1.1 นโยบายการจัดการศึกษาพบว่า 1) นโยบายระดับอาเซียน ประกอบด้วย การบูรณาการด้านการศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต เชื่อมโยงการจัดการศึกษาของอาเซียน จากการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน 2) นโยบายระดับประเทศ ประกอบด้วย การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาเทคโนโลยีการจัดการศึกษา และการพัฒนาทักษะทางภาษา และ 3) นโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย การพัฒนานักบัญชีสู่ระดับสากล การส่งเสริมให้เป็นนักปฏิบัติที่มีความรู้ข้ามศาสตร์ การส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพ และยกระดับมาตรฐานวิชาชีพบัญชี

1.1.2 สภาพของนักบัญชีไทยในปัจจุบัน เป็นสภาพที่เป็นอยู่ซึ่งแสดงออกถึงความไม่พร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ความเหลื่อมล้ำของพื้นฐานการศึกษาทางด้านบัญชีระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค 2) นักบัญชีไม่เต็มใจเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชีภาคบังคับที่เน้นเนื้อหาทางด้านบัญชี ขาดความยืดหยุ่นตอบสนองต่อความต้องการเรียนรู้และไม่ตรงกับความต้องการในการเตรียมความพร้อม อีกทั้งจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องของไทยต่ำกว่าที่มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศกำหนดและต่ำกว่าหลายๆประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน 3) การบังคับใช้มาตรฐานทางวิชาชีพบัญชีสากลในประเทศไทยล่าช้า 4) ความไม่ตระหนักและไม่เห็นประโยชน์ในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

1.1.3 สภาพของคุณลักษณะนักบัญชีที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนเป็นสภาพคุณลักษณะที่ต้องการให้นักบัญชีไทยเป็น แบ่งเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) คุณสมบัติของนักบัญชี ตามข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับบริการวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 1.1) วุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรีทางบัญชี หรือผ่านการทดสอบที่เทียบเท่า ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของผู้ทำบัญชีและผู้สอบบัญชีของไทย 1.2) การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ใบอนุญาตยังไม่สิ้นสุด ซึ่งไทยมีจำนวนมากที่สุดในอาเซียน 1.3) การมีประสบการณ์ด้านบัญชีไม่น้อยกว่า 3 ปี สะสมภายในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งผู้ทำบัญชีไทย ไม่มีข้อกำหนดข้อนี้ 1.4) การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพบัญชี ซึ่งไทยมีจำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่ำที่สุดในอาเซียน 1.5) การรักษาจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งประเทศไทยอ้างอิงข้อกำหนดจรรยาบรรณระหว่างประเทศและ 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ประกอบด้วย 2.1) ความรู้ความเข้าใจทางด้านวิชาชีพบัญชี เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน ความรู้ด้านการเงิน และข้ามศาสตร์ ความรู้องค์กรและธุรกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศ 2.2) ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง เป็นความรู้เฉพาะทาง เฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรม และเฉพาะประเทศอาเซียน เช่น กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ภาษีอากร แต่ละประเทศอาเซียน 2.3) การมีทักษะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติ ทักษะการปฏิบัติหน้าที่ การให้บริการข้อมูลที่มีการคิดวิเคราะห์ ประมวลข้อมูลสู่การตัดสินใจของฝ่ายบริหาร ทักษะในการสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น 2.4) ทักษะด้านภาษาอังกฤษ 2.5) ทักษะการเรียนรู้

1.2 ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชี ที่ได้จากการศึกษาเอกสารกรณีตัวอย่างที่ดีและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบ่งเป็น 5 ประเด็นได้แก่ 1) หลักสูตร ประกอบด้วย 1.1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน ตรงกับความต้องการเรียนรู้ และการกำหนดองค์ความรู้ที่ต้องมีมาก่อน 1.2) การเข้าถึงการจัดการศึกษา ผู้เรียนในทุกภูมิภาคสามารถเข้าถึงการจัดการศึกษาได้ 1.3) ภาษาหลักที่ใช้ในการจัดการศึกษาควรมีอัตราส่วนการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น 1.4) วิธีการจัดการศึกษา ต้องมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการทำงานที่แท้จริง 1.5) การรับรองหลักสูตร ควรให้หน่วยงานในระดับสากลเข้ามาประเมินและให้การรับรองหลักสูตร เพื่อเพิ่มระดับความน่าเชื่อถือและการยอมรับของผู้ผ่านการอบรมของหลักสูตร 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ประกอบด้วย 2.1) ความรู้ทางด้านบัญชีและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 2.2) ความเป็นเฉพาะทางด้านบัญชี 2.3) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา 2.4) มีทักษะการปฏิบัติงาน บริหารจัดการ ให้คำปรึกษา 2.5) ทักษะการสื่อสาร 2.6) ความสามารถเรียนรู้ต่อเนื่องและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์ความรู้ 2.7) ความสามารถปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม 2.8) ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาให้เกิดประโยชน์ 3) เนื้อหา ต้องกำหนดให้ครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพบัญชี ทักษะ และจรรยาบรรณ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน ต้องมีความหลากหลายในรูปแบบของกิจกรรมที่นำมาใช้ เช่นการบรรยาย อภิปราย เชิงปฏิบัติการ โครงการ กรณีศึกษา กลุ่มย่อย การเรียนรู้บนฐานปัญหา โดยข้อคำนึงได้แก่ 4.1) กิจกรรมต้องมีความน่าสนใจ มีเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการผู้เรียน 4.2) มุ่งเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี โดยใช้กรณีศึกษา สัมพันธ์กับการทำงาน 4.3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการค้นคว้าและนำมาแลกเปลี่ยน 4.4) การฝึกฝนทักษะทางภาษาอังกฤษ ด้วยการฝึกสนทนาจริง 4.5) การใช้สื่ออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเข้าถึงการจัดการศึกษา และ 5) การประเมินผล ประกอบด้วย 5.1) การประเมินผลการเรียนรู้ ใช้การทดสอบข้อเขียน ทดสอบปฏิบัติเสมือนจริง ทดสอบปากเปล่า การเขียนสะท้อนความรู้ 5.2) การนับเวลาเข้าเรียน 5.3) การติดตามผลการนำไปใช้

## ตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบ

### 2.1 การร่างรูปแบบ

การนำแนวคิดและทฤษฎีการฝึกอบรมที่อ้างอิงฐานสมรรถนะของBlank (1982) และแนวคิดการฝึกอบรมของ Duboise D.D. and Rothwell W.J. (2010) และข้อมูลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาที่ได้จากตอนที่ 1 มาয়ร่างรูปแบบ โดยมีองค์ประกอบได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษา 2) กระบวนการจัดการ และ 3) คุณลักษณะของนักบัญชีไทยที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 นโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนเป็นแนวทางของการพัฒนารูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยนโยบาย 3 ระดับ ได้แก่ 1) นโยบายระดับอาเซียน 2) นโยบายระดับประเทศ และ 3) นโยบายระดับสภาวิชาชีพบัญชี ที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักบัญชีไทยให้มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน มีขีดความสามารถเป็นที่ยอมรับของตลาดแรงงานไทยและอาเซียน สามารถที่จะเคลื่อนย้ายการทำงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวทางปฏิบัติงานที่ดี

2.1.2 กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ประเมินความต้องการ เป็นการทำความเข้าใจแนวทางการ

ปฏิบัติงานในปัจจุบันกับที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเป็นประชาคมอาเซียนในด้านขององค์ความรู้ ทักษะ ที่จำเป็นต้องได้รับการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีสู่ประชาคมอาเซียนแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ ระบุและบรรยายอาชีพ ระบุความรู้พื้นฐาน วิเคราะห์การปฏิบัติ ตรวจสอบภารกิจที่ต้องปฏิบัติ ประเมินความต้องการจำเป็น 2) การวางแผน เป็นการวางแผนแนวทางการจัดการศึกษา ที่มีการแบ่งหลักสูตรแต่ละด้านให้ย่อยลงไปเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่สามารถจบในตัวเองและสามารถประเมินผลผู้เรียนตามวัตถุประสงค์ได้ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ กำหนดวัตถุประสงค์ปลายทางเชิงพฤติกรรมสำหรับแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จัดลำดับภาระงานและเนื้อหาสำหรับแต่ละงานให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมีหน่วยการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีระยะเวลาของการศึกษาแต่ละหน่วยสั้น ที่ให้ผู้เรียนเลือกเรียนได้ และ เลือกวิธีการที่เหมาะสม โดยบูรณาการแนวความคิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติเข้ามาใช้ร่วม ในการสร้างทักษะที่จำเป็นของนักบัญชีไทย 3) การเตรียมการเป็นการเตรียมการสำหรับการจัดการศึกษา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ พัฒนาแบบทดสอบ พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาหลักสูตรและระบบการจัดการเรียนรู้ 4) การดำเนินการ เป็นขั้นตอนของการกำหนดค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษา การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความเป็นมิตร การดำเนินการผ่านกิจกรรมที่หลากหลายที่เหมาะสมกับผลลัพธ์การเรียนรู้ เช่นการบรรยาย อภิปราย การเรียนรู้ผ่านเหตุการณ์จำลอง การใช้ห้องจำลองสถานการณ์ รวมถึงการฝึกปฏิบัติในการแก้ปัญหาโดยการนำแนวทางการจัดการศึกษาตามการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ การชี้แนะตนเอง การเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยี และ 5) การประเมินผล เป็นการประเมินผล การเรียนรู้ การนับเวลาเข้าเรียนและการติดตามผลการนำไปใช้

2.1.3 คุณลักษณะของนักบัญชีไทยที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) คุณสมบัติของนักบัญชีไทยเป็นคุณสมบัติที่ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศที่ได้ทำข้อตกลงร่วมของอาเซียนสำหรับสาขาบริการวิชาชีพบัญชี ที่กำหนดคุณสมบัติที่นักบัญชีวิชาชีพอาเซียน 5 ข้อ ได้แก่ วุฒิการศึกษา การเป็นผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การมีประสบการณ์ด้านบัญชี การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ การรักษาจริยบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ซึ่งนักบัญชีไทยมีคุณสมบัติที่เหมาะสมใน 5 ข้อ แต่มีประเด็นในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพที่ประเทศสมาชิกอาจไม่ยอมรับคุณสมบัติของนักบัญชีไทย จากการบังคับชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องที่ต่ำกว่าประเทศสมาชิกอื่นๆทั้งหมด ซึ่งการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องมีความสำคัญต่อการติดตามเท่าทันการเปลี่ยนแปลงทางวิชาชีพบัญชีอย่างมาก และ 2) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี เป็นคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาขึ้น ในด้านที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการมีความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน

## 2.2 การตรวจสอบและสรุปผลรูปแบบ

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มซึ่งประกอบด้วยนักการศึกษา และผู้บริหารระดับนโยบายทางด้านการศึกษา ผู้บริหารระดับนโยบายทางด้านบัญชี นักวิชาการทางบัญชีและผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี เห็นด้วยกับร่างรูปแบบที่นำเสนอข้างต้นเป็นส่วนใหญ่ แต่มีรายละเอียดบางประการที่ต้องเพิ่มเติมเพื่อให้ร่างรูปแบบมีความถูกต้อง ชัดเจนเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติจริงได้ ได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักบัญชีไทย แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับประชาคมอาเซียน

ระดับประเทศ ระดับสาขาวิชาชีพบัญชี และระดับหน่วยงานองค์กรซึ่งเป็นส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการสนทนากลุ่ม 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีสู่ประชาคมอาเซียน แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน โดยข้อมูลจากการสนทนากลุ่มได้เสนอแนะให้เปลี่ยนคำให้ชัดเจนขึ้นจากวัตถุประสงค์ปลายทางเป็นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง โดยให้ยึดตามกรอบมาตรฐานที่เป็นสากล นอกจากนี้ควรแยกขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรออกจากการเตรียมการ เพื่อความชัดเจนในการดำเนินการและความเข้าใจ และการประเมินผลควรมีการให้ผลสะท้อนกลับ เพื่อให้รูปแบบนี้เป็นวงจรของการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปของการเป็นประชาคมอาเซียน และ 3) คุณลักษณะของนักบัญชีไทยที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักบัญชีไทย ซึ่งข้อมูลจากการสนทนากลุ่มสรุปได้ว่าต้องมีการเพิ่มมูลค่าของการบริการทางด้านบัญชีที่เป็นจุดเด่นจากบุคลิกของคนไทยด้วยการบริการด้วยใจ (Service Minded) และขอให้เพิ่มด้านทักษะปฏิบัติการในด้านของการทำงานร่วมกัน ซึ่งข้อเสนอแนะต่างๆได้นำมาปรับร่างรูปแบบฯให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากขึ้น

### การอภิปรายผล

รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักบัญชีไทย มีองค์ประกอบสำคัญของรูปแบบ 3 องค์ประกอบได้แก่ 1) นโยบายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน 4 ระดับ 2) กระบวนการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 6 ขั้นตอน และ 3) คุณลักษณะนักบัญชีไทยที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งสามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย นโยบายการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน แบ่งเป็น 4 ระดับได้แก่ 1) นโยบายระดับประชาคม 2) นโยบายระดับประเทศ 3) นโยบายระดับสาขาวิชาชีพบัญชี และ 4) นโยบายระดับองค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งนโยบายทั้ง 4 ระดับเป็นแนวทางที่นำไปใช้ในการจัดการศึกษาให้ “คน” ที่เป็นนักบัญชีไทยมีศักยภาพและขีดความสามารถในการก้าวสู่มาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับของสากล ด้วยการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน พัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงและรูปแบบการทำงานที่เป็นสากล สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ เพื่อเตรียมรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ให้คนไทยมีทักษะการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ต่อยอดสู่นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2554)

2. กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของนักบัญชีไทยสู่ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การประเมินความต้องการ ประกอบด้วยระบุอาชีพ ระบุความรู้พื้นฐาน วิเคราะห์การปฏิบัติงาน ตรวจสอบภาระงาน และประเมินความต้องการจำเป็น 2) การวางแผน ประกอบด้วย กำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงาน เลือกวิธีการเรียนรู้ 3) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ 4) การเตรียมการ ประกอบด้วย พัฒนาแบบทดสอบ พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ 5) การดำเนินการ และ 6) การประเมินผลและรายงานผล

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 1 คือการประเมินความต้องการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่ 1) การระบุและบรรยายอาชีพ 2) ระบุความรู้พื้นฐาน 3) วิเคราะห์การปฏิบัติงาน 4) ตรวจสอบภาระงานที่ที่ต้องปฏิบัติ และ 5) ประเมินความต้องการเรียนรู้ที่จำเป็นการดำเนินการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับภาระงาน และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน ที่นำไปสู่การวิเคราะห์และประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษา ซึ่งจากสภาพของการทำงานเดิมสู่สภาพของการทำงานภายใต้การแข่งขันและการเคลื่อนย้ายเสรีในบริบทของประชาคมอาเซียน ที่มีความต้องการพัฒนาสมรรถนะการทำงาน สอดคล้องกับ Field (1999) ใช้ 2 ขั้นตอน โดยเริ่มจากการตรวจสอบเรื่องทักษะที่จำเป็น ดำเนินการโดยผู้จัดการศึกษาเข้าไปสำรวจและทำการวิจัยในสถานประกอบการจริงเกี่ยวกับปัญหา เพื่อระบุความต้องการที่จำเป็น ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์ความสามารถในการทำงาน ซึ่งขั้นตอนนี้จะไปสู่การเลือกวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับNadler (1982)ให้ความสำคัญต่อการระบุความต้องการขององค์กร เจาะจงการปฏิบัติงาน แล้วจึงไปกำหนดความต้องการของผู้เรียน ซึ่งการดำเนินการเหล่านี้เพื่อให้การออกแบบหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่แท้จริง และเป็นการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับ Knowles (1980) ที่ว่าผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะแล้ว จะเข้าร่วมกิจกรรมตามสถานการณ์ที่ตนสนใจ ซึ่งทำให้เห็นว่าการประเมินความต้องการสำคัญมากที่จะดึงดูดกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมการจัดการศึกษาด้วยความเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือในการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 2 คือการวางแผน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดผลลัพธ์ที่คาดหวัง 2) จัดลำดับภาระงานและเลือกเนื้อหาสำหรับแต่ละงาน 3) เลือกวิธีการเรียนรู้ซึ่งในขั้นตอนการวางแผนเป็นการกำหนดขอบเขตของการจัดการศึกษาทั้งหมดก่อนแบ่งเนื้อหาเป็นหน่วยการเรียนรู้ย่อยๆ ตามข้อจำกัดด้านเวลาและการเลือกวิธีการที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่มีประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เน้นการปฏิบัติที่เชื่อมโยงสู่การทำงานจริง สอดคล้องกับ Knowles (1980) ที่ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่ประสบการณ์เป็นฐานความรู้อันทรงคุณค่าสำหรับตนเองและผู้อื่น มีความพร้อมในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการในชีวิต ซึ่งต้องเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 3 คือการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ ที่มีการแบ่งเนื้อหาเป็นบทเรียนย่อยๆ ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเริ่มเรียนและจบการเรียนรู้ได้ในระยะเวลาสั้น ในแต่ละหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาต้องมีการกำหนดจุดประสงค์ มาตรฐานของการวัด ประเมินผล และกำหนดวิธีการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและมุ่งสู่การนำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับ Nadler (1980) ที่กำหนดให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นการวางแผนบทเรียนที่ต่อเนื่องกัน ในแต่ละบทเรียนมีจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้เลือกไว้และจัดเรียงตามลำดับจากเรื่องที่ย่างหรือเป็นพื้นฐานไปสู่เรื่องที่ยากและซับซ้อนได้

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 4 คือการเตรียมการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) พัฒนาแบบทดสอบ 2) พัฒนาร่างแนวทางการเรียนรู้ 3) ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข และ 4) พัฒนาระบบจัดการเรียนรู้โดยเป็นการจัดเตรียมให้พร้อมก่อนดำเนินการจัดการศึกษาจริงในขั้นต่อไป ในการพัฒนาระบบจัดการเรียนรู้ ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษา เพิ่มช่องทางของการเข้าถึงการจัดการศึกษาอย่างทั่วถึง ที่สามารถจัดการศึกษาผ่านระบบออนไลน์ให้มีทั้งภาพและเสียง จัดให้มีการโต้ตอบระหว่าง

บทเรียน ทั้งการถามตอบ การทดสอบ อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดบทความ พอดแคสต์ (Podcast) ที่เป็นการให้ความรู้อย่างเท่าทัน หรือการเรียนการสอนเสมือนจริง (Virtual Classroom) ที่หลากหลาย ผู้เรียนเลือกได้ สอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี (2545) ที่ระบุว่าหลักการของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ยึดหลักของการขยายโอกาสทางการศึกษา ให้ความรู้เท่าเทียมและเสมอภาค ครอบคลุมทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย และจัดให้เข้าถึงผู้เรียน ซึ่งการนำเทคโนโลยีมาใช้จะส่งผลให้ผู้เรียนที่อยู่ในส่วนภูมิภาคมีโอกาสทางการศึกษาและเตรียมความพร้อมได้ เท่าเทียมกับส่วนกลาง

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการ ใช้ขั้นตอนของการเรียนรู้จากการปฏิบัติมาใช้ เนื่องจากนักบัญชีไทยต้องได้รับการฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา และประเด็นของการฝึกทักษะปฏิบัติงานเช่น ความเป็นผู้นำ การนำเสนอ ซึ่งการนำแนวคิดจากการปฏิบัติ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการดังกล่าว สอดคล้องกับ M. J. Marquardt (1999), วีระวัฒน์ ปันนิมัย (2545), M. J. Marquardt (2009) ที่ระบุว่าการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่มีการดำเนินการของกลุ่ม ขนาด 4-8 คน ใช้ปัญหาเป็นประเด็นให้เกิดการตั้งคำถาม และสะท้อนกลับความคิด ที่นำไปสู่การคิด วิเคราะห์ แสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหา แล้วลงมือปฏิบัติ ที่ได้จากแนวทางของการสะท้อนความคิดและการตัดสินใจของกลุ่มสมาชิก สรุปผลการเรียนรู้ของแต่ละคน ซึ่งได้เรียนรู้จากกระบวนการกลุ่มและการนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้กับสถานการณ์อื่นๆ นำไปสู่การรู้วิธีการเรียนรู้ และแก้ปัญหา และมีพี่เลี้ยง หรือผู้อำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งทำหน้าที่สะท้อนว่าบุคคลกำลังเรียนรู้ อะไร และจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไร ซึ่งการเรียนรู้จากการปฏิบัติเป็นการนำเอาความรู้ ประสบการณ์ของผู้ใหญ่มาใช้ให้เป็นประโยชน์

ข้อค้นพบในขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลและรายงานผล เป็นการประเมินผลผู้เรียนด้วยแบบทดสอบข้อเขียน ทดสอบปฏิบัติเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการนำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปใช้ได้จริง และการรวบรวมข้อมูลการประเมินรายงานกลับไปเพื่อไปปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษาครั้งถัดไป ซึ่งสอดคล้องกับ Nadler (1982) ที่ประเมินสิ่งที่ได้เรียนรู้ โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแสดงความสามารถในการปฏิบัติงาน แต่มีการรายงานผลย้อนกลับเช่นเดียวกับข้อค้นพบ นอกจากนี้ ในการประเมินผลผู้เรียน สามารถดำเนินการในลักษณะของการติดตามประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่ใช้กับการวัดสมรรถนะที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับDubois D.D. and Rothwell W.J (2010) ใช้การประเมินผลสมรรถนะแบบ 360 องศา ที่มีการวัดผลตอนเริ่มเรียนและประเมินซ้ำภายหลังจบการศึกษา และใช้การประเมินผลด้วยการปฏิบัติงานด้วยการจำลองสถานการณ์จริง การติดตามสอบถามผู้เรียนถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ส่งผลให้ปฏิบัติงานที่ดีขึ้น

3. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ที่เป็นเป้าหมายของรูปแบบพบว่าคุณลักษณะของนักบัญชีไทยที่มีความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนที่แสดงออกถึงความเป็นมืออาชีพต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อยเป็นไปตามข้อตกลงยอมรับของอาเซียนที่อำนวยความสะดวกให้นักบัญชีไทยเหล่านั้นสามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในอาเซียนได้ สอดคล้องกับ ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accounting Services (2014) ที่กำหนดคุณสมบัติ 5 ข้อได้แก่ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทางด้านบัญชี มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบัญชี มีประสบการณ์การทำงานด้านที่เชี่ยวชาญไม่น้อยกว่า 3 ปี เข้ารับการพัฒนาวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง(Continuing Professional

Development: CPD) ตามที่กำหนดและไม่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของวิชาชีพบัญชี และคุณสมบัติดังกล่าวยังสอดคล้องกับ ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556 (2556, 27 ธันวาคม) ที่กำหนดให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตต้องมีคุณสมบัติทางการศึกษา ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบัญชีหรือเทียบเท่า หรือได้รับประกาศนียบัตร หรือวุฒิอื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาการบัญชีที่สภาวิชาชีพบัญชีรับรอง มีการฝึกหัดงานจากหน่วยงานที่มีการตรวจสอบมาตรฐานการสอบบัญชีของไทยหรือมาตรฐานการสอบบัญชีของต่างประเทศที่สภาวิชาชีพบัญชีให้การรับรอง โดยมีจำนวนชั่วโมงการฝึกหัดงานไม่น้อยกว่า สามปีแต่ไม่เกินห้าปีนับจากวันที่ยื่นคำขอแจ้งการฝึกหัดงานและมีเวลาฝึกหัดงานรวมไม่น้อยกว่าสามพันชั่วโมง ต้องผ่านการทดสอบวิชาชีพสอบบัญชี ซึ่งแบ่งเป็น 6 วิชา ได้แก่ วิชาการบัญชี 1 วิชาการบัญชี 2 วิชาการสอบบัญชี 1 วิชาการสอบบัญชี 2 วิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 1 และวิชากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสอบบัญชี 2 และต้องไม่เป็นผู้ที่มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี ไม่เป็นบุคคลวิกลจริต ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตในการประกอบวิชาชีพ และไม่ประกอบอาชีพที่ไม่เหมาะสมหรือทำให้ขาดความเป็นอิสระในหน้าที่ของผู้สอบบัญชี และต้องเป็นสมาชิกของสภาวิชาชีพบัญชี 2) การให้บริการด้วยใจ 3) คุณลักษณะทางวิชาชีพบัญชี ได้แก่ รอบรู้ เท่าทัน เฉพาะทาง ทักษะทางวิชาชีพบัญชี ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะทางภาษาอังกฤษ และทักษะการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับปิตี ศรีแสงนาม (2556) พบว่าทักษะของแรงงานที่นักลงทุนญี่ปุ่นต้องการ ประกอบด้วย ความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิดคำนวณ ความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ และภาวะผู้นำ โดยทักษะภาษาอังกฤษในระดับที่สามารถสื่อสารเข้าใจ มีความสามารถในการนำเสนอ มีศิลปะในการเจรจา ในการต่อรอง และโน้มน้าวผู้อื่นได้ กล่าวได้ว่ารูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนสำหรับนักบัญชีไทยมีขั้นตอนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรูปแบบการจัดการศึกษา จึงมีความเป็นไปได้ในการนำรูปแบบไปใช้ปฏิบัติจริง

### กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

### เอกสารอ้างอิง

#### ภาษาไทย

ข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี ว่าด้วยหลักเกณฑ์และคุณสมบัติของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต พ.ศ. 2556.

(2556, 27 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130/ ตอนพิเศษ 192 ง/ หน้า 55. กรุงเทพฯ:

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ปิตี ศรีแสงนาม. (2556). เตรียมรับ ชัยบุรุษ ทุกวัย ไทย-อาเซียน. กรุงเทพมหานคร: บ้านพระอาทิตย์.

ผ่องพรรณ ตริยมงคลกุล และ สุภาพ ฉัตรารณ. (2555). การออกแบบการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พรพูกษา เพ็ญศรีศิริกุล. (2555). แนวโน้มของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือสู่การเป็นประชาคมอาเซียน. (ครุศาสตร์มหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543. (2543, 12 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 117/ ตอนที่ 41 ก/ หน้า 1. กรุงเทพมหานคร: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์.
- วีระวัฒน์ ปันนิคัมย์. (2545). การพัฒนาโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติ Action Learning: การเรียนรู้จากการปฏิบัติ: ยิ่งทำยิ่งรู้ ยิ่งอยู่ยิ่งเชี่ยวชาญ. นครปฐม: ฟิสิกส์เซ็นเตอร์
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2556). ประกาศผลการแข่งขันตอบคำถามทางบัญชีระดับประเทศ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2556 “Thailand Accounting Challenge 2013”. ข่าวสารสภาวิชาชีพบัญชี. เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2557, เข้าถึงได้จาก <http://www.fap.or.th/index.php?lay=show&ac=article&Id=539777640&Ntype=30>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา. (2554). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2555). การศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อการรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์. (2554). พิชัย ชุณหะวัณ พัฒนาวินิจฉัยบัญชี รับมือ AEC. เข้าถึงเมื่อ 21 มกราคม 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.ryt9.com/s/tpd/1192467>

### ภาษาต่างประเทศ

- ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services. (2014). ASEAN Mutual Recognition Arrangement on Accountancy Services. Myanmar.
- ASEAN Secretariat. (2009). ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint (June 2009 ed.). Indonesia: The ASEAN Secretariat.
- Blank, W. E. (1982). Handbook for Developing Competency-Based Training Programs: Prentice-Hall.
- Dubois, D. D., and Rothwell, W.J., Stern, D.J.K., Kemp, L.K.,. (2010). Competency-Based Human Resource Management: Nicholas Brealey Publishing.
- Field, Laurie. (1991). Skilling Australia. Melbourne: Longman Cheshire Pty.
- Institute of Singapore Chartered Accountants (ISCA). (2012). CPE. Retrieved 15 March 2012, from <http://cpe.isca.org.sg>
- Knowles, M. S. (1980). The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy: Cambridge.

- Malaysian Institute of Accountants (MIA). (2012). MIA CPE. Retrieved 15 March 2012, from <http://mia.org.my/new/>
- Marquardt, M. J. (2009). Action Learning for Developing Leaders and Organizations: Principles, Strategies, and Cases: American Psychological Association.
- Nadler, L. (1982). Designing Training Programs. Reading: Addison-Wesley.
- QS Quacquarelli Symonds Limited. (2014). QS World University Rankings by Subject 2014 – Accounting & Finance. Retrieved 2 June 2014, from [http://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2014/accounting#sorting=rank+region="+country="+faculty="+stars=false+search=](http://www.topuniversities.com/university-rankings/university-subject-rankings/2014/accounting#sorting=rank+region=)
- World Bank. (2014). Current Status of the Accounting and Auditing Profession in ASEAN Countries.
- World Ranking Guide. (n.d.). Top Professional Accountancy Bodies. Retrieved 10 March 2012, From <http://worldranking.blogspot.com/2009/08/top-professional-accountancy-bodies.html>